

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., váci körút 3.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre " 3.50
Negyedévre " 1.75

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalomjegyzék: Trefort Ágoston. Irta: ** — Mit várunk Löw Lázártól? Irta: Egy pesti orthodox. — Milyen lesz a pesti zsidó kórház? Irta: Aliquis. — Zsidók a magyar nyelvtudományban. Irta: Feleki Sándor. (Távozaccikk.) — Szegény testvérem halálára. — Az esztergomi zsinagóga felavatása. — Előkelően! eredeti beszély (7. folytatás.) Irta Viola Miksa. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hírek. — Szefforisz és Róma, Philipson regénye. (18. folytatás.) — Hirdetések.

Trefort Ágoston.

** Mintha a nagy francia nemzet geniusa nyugodott volna e francia vérből származott férfun! Szellemes, nyugtalan, benyomások iránt fogékony, a hazai tyustól elütő egyéniség. Állítsuk csak gondolatban oda Eötvös mellé, és rögtön kirí a különbség: Eötvös a nyugat-európai színvonalra emelkedett magyar ember, Trefort a magyar törzsbe oltott európai egyéniség. Érzésében magyar, gondolkozásában, conceptióiban, izgékonyosságában francia.

Nem véletlen, hogy ők irtak ketten elsőkül hazánkban a zsidóemancipációról: más mint ők, azt be sem hozhatta volna hozzánk.

Trefort az író, Trefort az államférfiu mindvégig liberális volt, mindvégig megmaradt a zsidósággal szemben a szabadelvű államférfiu nézetei, elvei mellett: csak mint miniszter, mint a gyakorlat embere látszott meg e kérdésben is rajta, hogy az az egyöntetűség, benső kiegyenlítetttség, mely a nagy férfukat jellemzi, nem volt meg teljesen benne.

A zsidóság összeségét csak egyszer bántotta meg. Több egynegyedszázadnál, hogy akadémiai székfoglalójában, talán gyermekkorából az akkori homonnai, zempléni zsidókra gondolva, tőlünk, nem roszakaratból, hanem ötletszerűen a becsületérzést tagadta meg. Löw Lipót felszólalása és e felszólalásnak fogadtatása a fővárosi zsidóság körében meggyőzhették Trefortot arról, hogy nagyon tévedett.

Mint gyakorlati államférfiu, elévülhetetlen érdemei vannak a zsidóság körül. Megteremtette a rabbiképzőt, elvitte oda a királyt, hogy

az orthodoxia ne mondhasa, miszerint ő mögötte és rabbiképzőellenes agitatója mögött a király áll. Megteremtette az anyakönyvi rendelettel és a legujabb községrendező rendelettel a zsidóság szervezésének alapjait, melyen utódja fogja építhetni az országos szervezet épületét. Tőle származott a zsidó középiskolák eszméje is, és ha azon sokat emlegetett intézkedésnek intencióját, melylyel a szombati írásra a középiskolai zsidó tanulókat kötelezte, megakarjuk érteni, tudnunk kell, hogy ő ebben eszközt vélt találni arra, hogy a zsidóságot külön középiskolák felállítására szorítsa. Az eszköz, mint a következés mutatja, téves volt és a rendeletet, melyet visszavonni nem akart, a gyakorlat már ma sok helyütt érvényen kívül helyezte.

A zsidóságról táplált szabadelvű nézete mellett, ami ismét a benső kiegyenlítetttség hiányos voltának bizonyosága, megfért nála azon eljárás, melyet a zsidó tanárok kinevezése, vagy mondjuk inkább ki nem nevezése körül követett. A katolikus egyháznak a zsidó jeles tehetségű emberek térítgetése által nem egy hivat — mondjuk helyesebben: tagot — szerzett és sajtóságos véletlene a sorsnak, hogy az egyházzal békét kereső miniszternek utolsó actusa mégis az egyház hazai fejével való összetűzés volt.

A zsidóság nem fogja az elhunyt fris sirja mellett az ő gyengéit felhányni, nem fog sérelmekkel előállani, ahol az egész nemzet őszintén gyászolja fiát. S ha saját felekezeti szem-pontjából a méltatás oly föltétlenül elősmerő nem is lehet, mint általános nemzeti szempontból: mi a nemzettel eléggé együtt érzünk arra, hogy nagy halottjának ravatalánál őszinte gyász-zal álljunk.

A magyar közélet oly jelesét veszítettük, akihez foghatókat alig látunk a túlélők között.

A hazai culturának történetében a legragyogóbb fejezet felett az ő neve fog állni.

Mit várunk Lőw Lázártól?

A Rambam törvénykönyvének vallásbölcseleti részében codificálja, amit régi bölcseink a prófétai hivatásra való képesítésről mondanak. Mert akiben képesség nincs, arra Isten a prófétai szellemet nem adhatja. Ezt mondja az első s legnagyobb próféta is: „Bárcsak az egész nép prófétává válnék, ha az Ur lelke rájuk adja!” Mert van ám olyan ember, akin az Ur lelke sem fog, az ilyenből aztán nem is válik próféta.

A Rambam összeállítja tehát a prófétai qualificatiót és egyebek közt azt követeli, hogy az illető „a nép tömegének utaitól eltérjen, akik koruk sötétségében botorkálnak. Az Istenben boldogult ujhelyi főrabbi, Lőw Jirmijah a Rambam művéhez jegyzeteket írt, melyeket fiai, Lőw Lázár és Lőw Zelig kiadtak. E jegyzetekben Maimonides idézett helyét így magyarázza: A prófétiára hivatottnak el kell magát a nép tömegének utaitól, mely sötétségben botorkál és világosságot nem ismer, különítenie. Ez nem annyit jelent, hogy elzárkózzék tőlük és őket ne feddje, s ne tanítsa meg azon utra, melyen járniok kell, hanem hogy az ő utaitól maradjon távol. Eddig a bold. ujhelyi rabbi.

Fia, ki most a pesti orthodox hitközség által rabbinak megválasztott, követni fogja atyja intelmét: nem a csöcseléknek lesz ő károm-

kodó izgatója, hanem a komoly orthodoxiának erélyes szóvivője. A csöcselék és ennek vezére, Reich Ignác, nem fog oly kaliberű embernek, mint Lőw Lázár imponálni. Nem lesz ő — lehavdil — IX. Pius, hanem X. Leó.

Lőw Lázárnak oka van a néhai lókereskedőt kerülni. Erősen hiszszük, hogy ezentul nem ennek tudatlan pöffeszkedése, hanem az új pesti orthodox rabbinak öntudatos törekvése lesz az orthodoxiának mérvadó.

Lőw Lázár községe autonom; legyen ő is a u t o n o m és nem lejárt izgatók bábja.

Mi — pesti orthodoxok — ő benne az orthodox hitelvek modern képviselőjét véltük föllelni: azon ember, kit a p a j a a világi tudományokba szakavatott és válogatott tanárok által avatott be, köztünk a kulturának terjesztője lesz. Amidőn mi őt megválasztottuk, evvel decláráltuk, hogy nem állunk a nagymihályi „pszak“-nak álláspontján. Ezt neki nem szabad felednie soha!

Várjuk tőle:

1. hogy nem fog Reich Ignác uszályhordozójául és csatlósául szegődni;

2. hogy orthodox hitelveinket fortiter in re sua viter in modo úgy fogja hirdetni, hogy ne kelljen a nagyközönség ítéletétől félnünk, ha enunciatiói nyilvánosságra jutnak — amint ez akárhány társánál — fájdalom — megtörtént —;

3. hogy az orthodoxia létképességét azzal fogja bebizonyítani, hogy ő — ki már kereskedő korában is tartott jesivát — itt a fővárosban jesivát fog fölállítani.

Pesti orthodox.

T Á R C Z A.

Zsidók a magyar nyelvtudományban.

Ha végig tekintünk a „Magyar Tudományos Akadémia“ két nyelvtudományi folyóiratának bármelyik kötetén, — értem alatta a Budenz József szerkesztette „Nyelvtudományi Kölemények“ és a Szarvas Gábor „Magyar Nyelvőr“ — látni fogjuk, hogy nincsen füzet, melyhez zsidók ne járultak volna nagyobb cikkekkel, sőt a „Magyar Nyelvőr“ főbb és terjedelmesebb dolgozatai legtöbbször zsidó tudósoktól származnak. Vagy hallgassuk végig bármelyik akadémiai közgyűlésen Fraknói Vilmos titkári jelentését s azt fogjuk tapasztalni, hogy a lefolyt év nyelvészeti eredményeiről szólva, tulnyomó részben zsidó tudósok neveit említi fel. Csak úgy találomra veszem kezembe a Magyar Tudományos Akadémia 1883-ik évi jutalmazásokról szóló jelentését s azt találom, hogy az összes nyelvtudományi díjazásokat zsidó tudósok munkái nyerték el. S így van ez minden évi jelentésben: vagy egészben, vagy részben zsidók nyerik el a pá-

lyadijakat. Ezek mind oly adatok, melyek fényesen bizonyítják, hogy a zsidóságnak a magyar nyelvtudomány mívelésében lényeges és állandó befolyása van.

A szükre mért tér nem engedi, hogy ama jelesebb zsidó származásu nyelvészek működéséről részletesen megemlékezzem. Csak néhány szóval akarok egynehány kiválóbbat méltatni. Természetesen hogy ideszámítjuk azokat is, akik időközben zsidókból keresztények lettek (akiknél azt egyenként meg is fogom jegyezni), mert a kikeresztelkedés nem változtatja meg a zsidó származást, de meg aztán a kikeresztelkedettek egy része, mint például Ballagi Mór és Simonnyi Zsigmond még mint zsidó írta meg legjelesebb műveit. — Kezdjük mindjárt ezekkel, még pedig a dunaszerdahelyi jámbor zsidó szülők fiával, Vámbéry Arminnal, ki a budapesti egyetem nyilvános rendes tanára. Ő vezére a tudósok ama csapatjának, kik a magyar nyelvet a török-tatár nyelvből származtatják le. Nyelvészeti tanulmányok céljából — még zsidó korában — bejárta Ázsia legkopárabb részeit, amerre európai utas még nem járt s gazdag nyelvkincsekkel megrakodva

Milyen lesz a pesti zsidó kórház?

A pesti zsidó hitközség gyár-utcza régi kórháza utolsó napjait éli. Nem csoda. Két ifju levante rontott neki és mérte rája halálos csapásait. Két dédelgetett legény, kiknek győzniök kell, a merre lépnek.

Egyik a bámulatós gyorsan és szépen épülő Terézkörut, melynek büszke palotasorain a villamos vasút robogtat végig. Ez neki ment az üdülők kertjének és egy négy emeletes házzal terjeszkedett a telek felébe. Ő ugyan el nem türi, hogy rajta akármiféle üres hely tátsa száját az elektromos pálya felé

A másik daliás ifju a modern kor. Ő épen csak arra várt, hogy a betegeknek amúgy is nyomoruságos menedéke erejéből veszítsen. Óh, már régóta nézi ferde szemmel azt a szerény egyemeletes épületet, melyben Magyarország első és Európa egyik legelső zsidó hitközségének betegeit ápolják. S mert úgy találta, hogy ez mégsem járja úgy tovább, belelopódzott a hitközség jobbainak a szívébe és vagyonosabbjainak a zsebébe s ott izgatott szüntelen, miglen az akarat és a hatalom építeni nem kezdte a városligetben a pesti zsidók új kórházát, mely egyike lesz a főváros legmodernebb és legizlésebb középületeinek, s melynek pompás voltát mi sem illusztrálja jobban, mint egy „ispotály-élősdí“ (Spitalsbruder) amaz akasztófa humoru mondása: „Istenem, milyen »zechie« lesz ottan betegen feküdni!“

Első előnye az új kórháznak, hogy a városliget szabad és tiszta levegőjében épült, az aréna-uton, mely délről határolja, míg észak felől a faiskola, nyugaton a löportárdülő és keleten az osztrák-magyar államvasut vágányai, jobban mondva a városliget környékezi. Minden oldalról szabadon fekszik tehát

és, a mi fő, a levegő e helyütt semminemű emana-tiókkal nincsen vegyítve. Magassága a Duna 0 pontja fölött 9—11 méter között ingadozik s így a főváros emelkedettebb fekvésű helyei közé számítható. E mellett az új kórház területe hosszukás négyszöget képez, melynek mind a négy oldalán utcák vannak tervezve, a mi által a kórház telke teljesen elkülönített helyet fog képezni. A terület nagysága 13,948 □-méter úgy, hogy a tervezett 120 ágy mindenikére 116 □-méter esik, hollott pl. az üllői-uti új közkórházban 92, a bécsi Rothschild-féle kórháznál 85 □-méter jut egy-egy ágyra, illetőleg betegre.

Az új kórház építkezési rendszerénél, mint a legtöbb modern kórháznál, a decentralisatio elve jutott érvényre, mely a pavillon rendszerben találja megoldását. Három nagyobb pavillon épült a mi telkünkön, figyelemmel a zsidó kórházban fennálló három osztályra, t. i. a szemészeti, belgyógyászati és sebészeti betegek osztályára. A szembetegek az aréna-ut-felé tekintő központi épületben nyernek majdán elhelyezést. Ettől jobbra is, balra is egy-egy hatalmas pavillon épült derékszögben; az egyik a belgyógyászati, a másik a sebészeti osztály betegeit fogadja magába. Dr. Stiller Bertalan egyet. rk. tanár belgyógyászati osztályában 60, dr. Báron Jónás egyet. m. tanár sebészeti osztályában 40 és végül dr. Szili Adolf egyet. m. tanár szemészeti osztályában 20 ágy vár betöltésre. Vajha minél ritkábban telnének meg, és vajha viszont a kórházat fentartó hitközség és Chevra Kadisa a fölmerülő szükséghez képest tudnák a betegek minél nagyobb számát a gyógyítás és ápolás olyan módjában részesíteni, mely már eddigelé is becsületükre vált.

A központi épület, melynek hossz tengelye

tért vissza Európába, hol nyelvészeti műveivel nagy feltűnést keltett. Hatalmas munkája, melyben a magyar nyelvnek a törökkel való rokonságát iparkodik kimutatni, páratlan a maga nemében. Mint tudós nemcsak Magyarországon, hanem egész Európában tiszteletben áll. Rendkívül nagy munkásságot fejt ki. — Simonyi Zsigmond, ki az egyetemi tanárságot vagy 4 év előtt csak hite árán szerezhette meg és ki úgy mint Vámbéry, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, a magyar nyelvészetben egyike a legelső tekintélyeknek. Nyelvtanával a magyar nyelvet egészen új alapra fektette. Az ő rendszere szerint tanítják a középiskolai ifjuságot majdnem az egész országban. A Magyar Nyelvőr egyik legszorgalmasabb munkatársa. Alig akadunk számra az ő neve nélkül. Pályamunkáival nem egyszer nyerte el az első díjat az akadémián. Munkáinak felsorolása is egy hasábot venne igénybe. Jelenleg nyilván. rendkívüli tanára a magyar nyelvnek az egyetemen. — Körösi Sándor, ki mihelyt kikeresztelkedett, tanára lett a fiumei gymnasiumnak és ki a magyar nyelvészet szorgalmas munkása. „Olasz Kölcsönszók“ című érdekes munka szerzője. Ezzel megemlékeztünk volna

azokról, kik nem voltak elég erősek ellentállani a viszonyok kényszerének és ha vérző szívvel is, hűtlenné lettek apáik hitéhez. S most térjünk át azokra, kik őseik vallásának még most is hű követői.

Halász Ignác dr., a székesfehérvári főreáliskolán a magyar nyelv és irodalom tanára, kit nyelvészeti működése elismerésül az idén választott meg az Akadémia tagjává. Fiatal, 30 éves ember, ki már is oly nyelvészeti munkásságot fejtett ki, mintha hosszú életet élt volna. Két ízben járt az Akadémia segélyezésével a lappok között, hogy azoknak nyelvét s annak viszonyát a magyarhoz tanulmányozza. Ezen utazásairól érdekes és nagy tudományosságra valló közlemények jelentek meg a Nyelvtudományi Közleményekben, melynek úgy mint a Magyar Nyelvőrnek egyik legbuzgóbb munkatársa. Az akadémiában is több érdekes felolvasást tartott, — Munkácsy Bernát dr., ki jelenleg nyelvészeti tanulmányok végett az orosz czár ajánlatával utazik Oroszországban, már is sok becses cikkel gazdagította a magyar nyelvtudományt. Az Akadémián sok pályadíjt nyert, így a »Török Kölcsönszók« s az »Ugor összehasonlító nyelvészet története« és még

nyugatról kelet felé huzódik, magában foglalja a bejáró betegeknek szánt helyiségeket, a felvételi irodát, a gondnoki és portás lakást, raktárakat, imatermet, konyhát és a mosó helyiségeket; első emeletén pedig a szembetegek lesznek elhelyezve. A bejáró betegek tekintetében is sok üdvös ujitással találkozunk majd. A belgyógyászati bejáró betegek számára rendelkezésre áll 1 nagy váróterem, 1 nagy rendelőszoba, 1 műszertár és dolgozó-terem és 1 szoba a főorvos számára; a sebészeti bejáró betegeknek e 4 rendelő helyiségen kívül még egy műtőszoba, a szembetegeknek pedig egy nagy vizsgáló-terem és egy szemtükröző helyiség leend, tehát csupán a bejáró betegek számára 15 helyiség. A 120 fekvő beteg számára 29 termet tervezett dr. Bőke Gyula egyet. rk. tanár, a kórházi bizottság elnöke, a kitől a „Pesti izraelita kórház“ építési programja származik. Végül: memento mori! Ha utóljára hagytuk is, nem szabad egészen elfelednünk a halottak házáat, mely négyszög alakú földszintes építmény s a telek észak-keleti sarkában foglalja el szomorú helyét.

A kórházi terület be nem épített része parkirozva leend, lomb és tűlevelű fák és valószínűleg platan és vadgesztenye árnyékában is nyerne erőt és üdülést a szegény betegek, a kik itt nyáron a szó szoros értelmében nyaralni fognak. Hogy ez így lehessen, semmi sem sürgősebb, mint a poros aréna-ut rendezése és kövezése; ez nem csupán szépészeti célból leszen a lehető leggyorsabban keresztül viendő. Megköveteli úgy a befekvők, mint a bejáró betegek és látogatók egészsége. Ez utobbiak, t. i. az ambuláns betegek és a kórházlátogatók dolga amúgy is nagyon, de nagyon meg lesz nehezítve. Nem fog ugyan hiányozni a kellő közlekedés; az Andrassy- és aréna-ut sarkáig már

most is vezetnek omnibuszok, onnan pedig csak rövidke séta leend a kórházig, sőt a Podmaniczky-utcában építendő gőzvasut egészen közvetlen közelébe visz, de vajjon győzik-e majd — kivált télen — a naponként bejárni kénytelen szegény emberek a hosszú utat vagy a sok kocsipénzt? És bizony a fekvő betegeknek is el-elmarad akárhány látogatója, ha olcsó és közvetlen közlekedésről nem történik gondoskodás

Augusztus hó 25-én lesz az új kórház bokréta ünnepélye, ünnepnapja a bőkezű és áldozatra kész pesti (!) zsidóságnak, mely jótevő kezét az egész országra terjeszti ki eme alkotásával. Ott lesz az ünnepélyen W a h r m a n n Mór, orsz. képviselő is és látni fogja a hatalmas monumentumot, mely működését, mint a pesti zsidó hitközség elnökéét jelezni fogja.

Aliquis.

Az esztergomi zsinagóga felavatása.

Az Egyenlőség eredeti tudósítása.

Az esztergomi zsidó hitközség új zsinagógája augusztus 21-én fényes ünnepélylyel avattatott fel. Az ünnepély sikerült lefolyásának kiválóan örülünk már azon exponált helyzetnél fogva, melyben a primás székhelyén hitközségünk van. Első alkalom ez, hogy hitközségünk a maga istentiszteletét a más felekezetű po'gártársaknak és papságnak bemutassa.

A rendező bizottság hónapokon át buzgólkodott elnöke, Dr. Áldori Mór fáradhatlan vezérlete alatt, és fáradozását a legszebb siker koronázta, amennyiben az ünnepély példás rendben folyt le és úgy zenei, mint szónoklati részei gyönyörűen sikerültek. Délelőtti 10 órakor a templom már egé-

számos munkájával, melyek nagy tudományosságra vallanak. „Adalékok a magyar nyelv szláv elemeihez“ és „Adalékok a magyar szókincs török elemeihez“ és még egyéb cikkei a Magyar Nyelvőrben méltó feltűnést keltettek. — Nem kevésbé buzgó és kiváló nyelvész K u n o s Ignác dr., ki jelenleg Törökországban tartózkodik s ott nagybecsű adatokat gyűjtött a magyar és török nyelv egymáshoz való rokonságáról. Sokat dolgozik, de minden dolgozata értékes és érdekes, így pl.: „A helynevekben levő népetymológiáról“ című művét még a laikusok is nagy élvezettel olvassák. Az Akadémián szintén több pályadíjt nyert. »A mássalhangzók dissimulatioja a magyarban« és több érdekes nyelvészeti közlemény írója. Munkácsi alig 28, Kunos csak 25 éves még. — B a l a s s a József dr., a székesfehérvári kereskedelmi akadémián a magyar nyelv és irodalom rendes tanára. „Hangtani alapelvek és vitás kérdések“ című nagyobb szabású munkájával keltett feltűnést, mely munkát a Magyar Tudományos Akadémia is dicséretben részesítette. A magyar nyelv alapos művelője, a Magyar Nyelvőr egyik előkelő munkatársa. — S z i l a s i Mór, a budapesti Klauzál-utcai gymnasium

tanára, a magyar nyelvészetnek évek óta szorgalmas munkása. A Magyar Tudományos Akadémián több pályaművet nyert. „A szótövek elmélete a magyarban“ és több más nagybecsű mű szerzője. — K a r d o s Albert dr., gymnasiumi tanárszintén egyik jeles munkása a magyar nyelvtudománynak. A göcseji nyelvjárásról és egyéb nyelvészeti themákról írt érdekes dolgozatokat. — F ü r e d i Ignác az idegenségek a magyar nyelvben és egyéb tudományos művei által keltett figyelmet. — G o l d z i b e r Ignác dr., az akadémia tagja, bár főleg az arab és egyéb keleti nyelvekben nyújtott nagyszabású műveket, mégis megemlítjük itt, mert a magyar nyelvészettel is sikeresen foglalkozik. — Most, hogy cikkem vége felé közeledik, veszem észre, hogy a magyar nyelv egyik legrégibb és legbuzgóbb művelőjét, ki ellen az ortholog nyelvészek annyira szórják nyilaikat, majdnem kifeletem. Értem alatta B a l l a g i Mórt, ki bár már jó régen tért át a protestans hitre, de mint zsidó írta meg nagy magyar-német szótárát.

Csak röviden összefoglalva említettem a legjelesebb zsidó nyelvészek működését. Nagy azon zsidók száma, kik a magyar nyelvtudománnyal szin-

szen megtelt. Ott láttuk a megyének, a városnak és Szent-Tamás községének összes polgári és katonai hatóságait, a kath. klerus képviselőit, élükön Feichtinger kanonokkal, a gör. keleti és ev. ref. lelkeseket.

Az ünnepély a zárkó letételével és az ebbe helyezett okmány felolvasásával kezdődött. Stern Márk elnök olvasta fel az okmányt, amely azután a meghívott vendégek kiválóbbjai által aláíratott. Az okmány röviden elmondja az esztergomi zsidóság történetét a régibb időre nézve Dr. Kohn Sámuel jeles művének adatai nyomán, majd áttér a legujabb időre, a midőn 1859-ben a hitközség tetemes áldozatok árán új zsinagógát épített, a melyen azonban 1886-ban oly repedések mutatkoztak, hogy az hatóságilag bezáratott és leromboltatott.

Hitközségünk tagjainak dicséretre nem szoruló buzgósága és áldozatkészsége rövid 2 év alatt a régi helyen új templomot emelt, melynek kitűnően sikerült terveit Baumhorn Lipót, fiatal budapesti építész készítette, míg az építés vezetécének fáradságos munkájára Vajda Géza, helybeli kir. mérnök ur önkényt vállalkozott, e tevékenységével az egész hitközség háliját kiérdemelve.

A zárkó elhelyezése után a szép mivű öröklámpa meggyújtása, erre a helybeli rabbinknak, Dr. Weisznek szónoklata következett, a ki előkelő magyar nyelvezetű, bölcselkedő tartalmu beszédével a jelenlevők figyelmét mindvégig lekötötte. Erre énekrészek következtek, melyeket az aradi főkantor, Kohn Dávid ösmert művészetével, csengő baritonjával remekül executált. A szokásos körmenetek és a királyért való ima után Dr. Löw Immanuel, szegedi főrabbi felavató ünnepi beszéde következett a hagyományos zsidó de-

tén foglalkoznak, de a kik még nem viktak ki maguknak hirnevet. Azokat nem emlitem.

A magyar nyelvtudomány az utolsó években rohamos léptekkel haladt előre. Új eszmék, új vívmányok merülnek fel egymásután. A többi nyelvekhez való rokonság kérdése a buzgó kutatások és tanulmányok folytán mind tisztább és tisztább színben tűnik fel s mind ebben, bátran állíthatjuk, nem kis része van magyar zsidó tudósoknak.

Feleki Sándor.

Szegény testvérem halálára.

»Mózes tanítónknak úgy tetszett sokszor, mintha hiában keresné az örökké irgalmas atyát; mintha a világnak kezdet- és végnélküli jóságos teremtőjét megtalálni nem tudná. Mózes ilyenkor mélyen gondolkodni kezdett és a Mindenhatót megtalálta.«

Csak e napokban tanultam megérteni e különben titokteljes, kabalisztikus állítást. Oh, vannak pillanatok, melyekben a gyarló ember kétkedni kezd az isteni gondviselés igazságos voltában; melyekben keresi az irgalmas, a jóságos mennyei atyát, de nem tudja megtalálni.

Ha a szorgalmas, ritka becsületessége és polgári

rásának és a modern egyházi szónoklatnak mesteri egyesítése, a mely úgy tartalma, mint előadása által a közönséget elragadta. A felavató beszéd után a himnuszt énekelték és minchát imádkoztak s ezzel a lélekemelő ünnepély véget ért.

Esztergom, 1888. Aug. 22.

G—r.

ELŐKELŐEN!

Az „Egyenlőség” eredeti beszélye.

Irta: **Viola Miksa.**

(7. Folytatás.)

— Frida nem cseléd, hanem hugom, — szólt ekkor Bermann ur, igyekezve hangjába némi gyöngédséget vegyíteni.

Rothberg báró kerekre nyitott szemmel meredt Bermannéra. Pár pillanatig mozdulatlanul, mintegy leszegezve ült helyén, majd hirtelen felugrott és méltatlankodva kiáltá:

— Férjének huga és így bánik vele?

És a nélkül, hogy a feleletet bevárta volna megvetőleg folytatá:

— Pfuj! nem szégyenli magát?!

S ezzel a széket, melyre támaszkodott, indulatosan fellökte és kimért léptekkel elhagyta a szobát.

Mintegy negyedóráig járkált künn az udvaron, midőn Alfréd utazó ruhában, de podgyász nélkül kis kocsiján az udvarba hajtatott. Atya és fiu igazán szívélyesen üdvözölték egymást. Az öreg Rothberg oly hevesen ölelé fiát keblére, mintha agyon akarta volna szoritani, s midőn végre kibocsátotta, örömkönnny ragyogott szemében. Azután kezen fogta fiát és a kertbe vezette; itt aztán igen sokáig és igen élénken beszélget-

erényeinél fogva mindenki által tisztelt és szeretett férfiu fekete fürtökkel száll a sirba, beteg özvegyet és 4 kiskorú gyermeket hagyva itt nyomorban és kétségbeesésben, ki találja meg ilyenkor az irgalmas, a jóságos Istent? Ilyen pillanatok lehetnek azok is, melyekben Mózes is kereste, de nem találta őt.

Halhatatlan tanítónk azonban mélységes szemlélődés után felismerte a végzet igazságszerűségét; mi mindennapi emberek erre képesek nem vagyunk, hanem összefacsarodott szívvvel megadjuk magunkat a változhatatlan sorsnak, és fellázadt értelmünk és igazságszeretetünk daczára hálát rebegajkunk a felfoghatatlan, az örökkévaló világbirájának rettenetes ítéletéért.

Megadjuk magunkat, de akaratumk lankad, tetterönk bágyadtá lesz, kezünk kifárad és munkakedvünk elvesziti rugékonyságát.

Ha felfuvalkodott vagy, barátom, menj, nézd végig, saját szemeddel nézd végig a halál processusát; nézd, hogy bánik el a teremtés ékességével, mivé változtatja legkedvesebb emberedet. De ha kevély nem vagy és munkakedvedre szükséged van, végig ne nézd működését a halálnak, meg ne nézd drága halottodat, mert ez sokára előli minden törekvésedet, vágyadat.

tek egymással. De a derült hangulat csakhamar megzavartnak látszott, mert hosszú, élénk beszélgetés után az öreg báró egyszerre csak megállt, összezsápta kezét és félig meghökkenve, félig boszankodva nézett szeme közé fiának. Ekkor Alfréd ismét beszélni kezdett, de mennél tovább beszélt, annál sürűbben tett elutasító mozdulatokat atyja, míg végre az öreg báró neki eredt és megboszankodva tovasietett, fiát jó darabon hátrahagyva. De Alfréd nemsokára utólérte, és ekkor úgy látszott, mintha nyugodtan és józanul beszélnének egymással. Egy ideig karöltve sétálgattak és bizalmasan beszélgettek, de egyszerre ismét megállt az öreg báró és újra erélyesen nemet intett fejével, mire Alfréd elővette zsebkendőjét, egy könnyet száritott fel, s atyjának fájdalmas arczkifejezéssel kezét nyujtva, utnak indult. Rothberg báró búsan nézett utána s midőn fia már csaknem a kertajtóhoz ért, utána futott és még szerencsésen utólérte. Erre ismét karöltve sétálgattak és mint látszott, ismét igen józanul beszélgettek egymással, oly józanul, hogy alig bírtak végezni, mert a szarvasmarhát már behajtották s a nyári nap már bealkonyodott, de ők még mindig csak beszélgettek. Koromsötét lett és a vacsora már rég készen és tálalva volt, midőn végre mindketten a szobába léptek.

Bermanné csupa jóság és előzékenység volt mikor ismét együtt ült a társaság az asztalnál. Egyetlen szava, egyetlen mozdulata sem árulta el, hogy mélyen meg van sértve. Gyöngéd, előkelő és tudákos volt, mint szokás szerint. Az öreg báró meg olyan volt, mintha egészen kicserélték volna. Tréfált, nevetett és adomázott, hogy teste csak úgy rengett a kacagástól. De az ő vidámsága még csak hasonlítható sem volt Alfréd öröméhez. A fiatal ember

egyáltalán nem tudta magát mérsékelni és Stellát oly pompásan mulattatta, hogy a lány szinte szeretett volna a nyakába borulni és Frida, ki, mint rendesen, csak a vacsora vége felé foglalt helyet az asztalnál, nagyon, nagyon elszomorodva szemlélte őt. Milyen pajzán, milyen vakmerő! A délutáni komolyságnak többé nyoma sem volt. Vajjon őszinte volt-e, mikor ma szentől-szemben álltak egymással? Igen, igen; határozottan igen, sugta valami benső szózat, ő csak igaz és őszinte lehet. Hát nincs-e utra öltözve? Nincs-e egészen fölkészülve, hogy távozzék atyjával Petriből, távozzék mindörökre? Önkénytelenül, mintha egyedül volna, hirtelen szívére szorítá kis kezét, amiért sógor-nője nem késett gúnyos pillantással végigmérni.

A csemegéhez jutottak. Az öreg báró a pezsgőt egy kevés cognac-kal szokta vegyíteni, ami a habzó nedű erejét teljesen fokozta. Szeme ugyancsak ragyogott és simára borotvált arczát meglehetősen sötét pír borítá. Egyszerre csak megragadta az előtte levő kelyhet, egy kortyra kiüríté és fölemelkedett. Mindenki feszült várakozással nézett rá, mert szinte látszott, hogy valami beszédet akar megereszteni. S csakugyan így volt.

— Önök bennem egy pórul járt kiküldöttet láthatnak, — kezdé beszédét. Abban a kiküldetésben jöttem ide, hogy fiamat rávegyen egy házasságra, a melyhez, a menyasszonyt én szemeltem ki számára. De ő megfordította a bot végét és rábirt, hogy beleegyezésemet adjam egy oly házassághoz, a melynél a menyet ő szemelte ki számomra. Egész életében derék, jó fiu volt, megfogadta szavamat, gyakran, ha nem is mindig, mért ne hajlanék csupa elismerésből egyszer én is az ő szavára? Mint fiam részéről jött kérő állók hát önnök előtt.

Izrael azon törzséhez tartozván, melynek legdrágábbjain kívül holttestekhez közeledni tiltja a szentírás, a halált közlőről nem igen láttam még; lehet, hogy drága testvérem halála ezért tette rám e szörnyű benyomást; lehet, mondom, annyi azonban tény, hogy mióta végigéltem a rettenetes drámát, munkakedvem oda van.

Mert eddig szeretettel és örömmel munkálkodtam, fáradtam. Magasztos czélt tartva szemem előtt, a munka kedvtelés volt nekem, szórakoztatás, mulatás.

Most a munka teher, boszúság. Gunoyasztani óhajtának egy helyen, nem tenni semmit sem, legfőbb bánkódní nagy veszteségemen, siratni azokat, kik nálamnál még végtelenül többet veszítettek és sajnálkozni az emberek törekvésein, reményein.

Ugy ám, de az élet hiv, parancsol.

Kezemnek, elmémnek legkevésbé most szabad lakadnia. A beteg özvegynek és a négy árvának kenyérre van szükségük; érettük dolgozni és gondoskodni szent kötelességemmé vált nekem is.

*

A végtelen fájdalom közepette kimondhatatlanul jól esett szívemnek — és bizonyára a szegény sujtott családnak is — az a majdnem példátlan részvét, melyet a

debreczeni közönség a szerencsétlen eset alkalmából az elhunyt iránt tanusított. Csak néhány órával halála előtt szegény testvérem a büszkeség egy nemével így szólt hozzám: »Látod, kedves öcsém, mennyire szeretnek engem a debreczeniek! pedig szegény ember vagyok, de tudják, hogy egész életemben becsületes ember voltam, és soha senki iránt igazságtalan nem voltam.« És ezt az elismerést csakugyan hallani lehetett mindenki ajkáról, és azt a semmi pénzzel meg nem vásárolható igaz részvétet tapasztalni lehetett lépten-nyomon. Hálas köszönetet mondok érte itt az elhunyt és hozzátartozói nevében. Meleg háláérzettel emlékezett meg a haldokló, Fried Lajos, földbirtokos urról Debreczenben, kit önzetlen atyai jótevőjének nevezett. Fogadja itt nemes jóakaratáért és cselekedetéért a család őszinte köszönetét. Ritka odaadással kezelték a megboldogultat dr. Popper és dr. Balkányi debreczeni orvos urak. Az utóbbi kivált, mint rendelő orvos páratlan szeretettel és készséggel éjjel, mint nappal a beteg segítségére volt. A család hálas köszönetet mond nekik itt nemes működésükért.

Szabolcsi Miksa.

Bermanné gyorsan felugrott székéről, oly gyorsan, hogy arczáról egy csomó rizspor levált és jobb orcája biborfényben égett, míg a bal fehér és hideg maradt. S mintha férjét és Stellát is hirtelen ihlet szállta volna meg, ezek is mindketten felállottak és ünnepélyes arczzal fordultak az öreg báró felé. Paulina kisasszony diadalittasan nyelt le egy fél almát egyetlen harapásra és Alfréd leirhatatlanul gyöngéd arczkifejezéssel tekintett Fridára. Ez utóbbi csöndesen és félénken ült helyén és csak a báró utolsó szavainál vetett fájdalmas-boldog pillantást Stellára. Ugyan hogy is történhetett ez? gondolá magában s egy néhez könnycsepp, mely szemébe tolt, elhomályosította tekintetét.

— Egy sértést is jóvá kell tennem — folytatá a báró. Én Frida kisasszonyt szobalánynak akartam megfogadni nőm mellé. Azt hiszem jóváteszem hibámat, ha itt, rokonai jelenlétében fiam, Alfréd számára kezéért esedezem.

E szavak igen különböző hatást idéztek elő. Bermann ur, neje és leánya eleinte hüledezve tekintettek egymásra, de csakhamar hangos kaczagásra fakadtak. Alfréd felugrott székéről és Frida kezét ajkaihoz akarta emelni, de a leány büszkén fölemelkedett és félig fenyegető, félig szemrehányó tekintettel fordult az öreg báró felé. Majd halavány arcza egyszerre kigyult, s szeme villámokat szórt. Ajka reszketett az elfojtott fájdalomtól, de csak egy pillanatig, aztán szó nélkül elfordult és egy sértett királynő méltóságával elhagyta a szobát. Önuralma azonban csak addig tartott, míg az ajtót bezárta maga után, s künn görcsös zokogásban tört ki.

Egy pillanatig valamennyien mintegy leszögezve álltak, majd Alfréd a lány után sietett. Kereste szobácskájában, az udvarban, a kertben, s végre megtalálta őt a kis padon a gesztenyefa tövében. Mindkét kezével eltakarva arcát ült ott szegényke és keservesen zokogott. Nem is hallotta Alfréd lépteinek nesztét, mit a puha fü is felfogott. Csak midőn előtte állt és megakarta fogni kezét szökött fel ijedten ültéből a leány.

— Távozzék, Távozzék! Hagyjon el! kiáltá hevesen.

(Folyt. köv.)

Heti naptár.

Vasárnap (1888. augusztus hó 26.) Elul hó 19., hétfő 20., kedd 21., szerda 22., csütörtök 23., péntek 24., szombat 25. napja. [Elul hónap 29 napja van.] Szombaton délután olvassák az 5. és 6. pérek-et. Heti-szidra [kettős]: *Niczóvim* és *Vajelech*.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **aug. végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 3. sz.

H I R E K.

— A király születésnapját nemcsak a főváros zsidósága ülte meg örömmünnepp gyanánt. Az ország számos vidékén ünnepi közönséget látott f. hó 18-án nem egy zsinagóga, hódolattól eltelve a legalkotmányosabb és legjóságosabb király iránt. — Nagy-Becskereken a születésnap előestéjén gyűltek egybe a község tagjai a fényesen kivilágított templomban, hol dr. Klein Mór, főrabbi tartott az alkalomhoz méltó magasröptű szónoklatot. Beszéde kedves benyomást tett a helyszínén megjelent megyei és városi tisztikarra, úgy a város színejavát magában foglaló hallgatóságra, melyet csak a hely szentsége tartott vissza hangos tetszésnyilvánítástól. — A nagy-atádi zsidók isteni tisztületén, melyet Ő Felsége születése napján az ottani zsinagógában rendeztek, a katonai tisztikar is megjelent. Dr. Steinerz Jakab, főrabbi igen sikerült beszédet tartott, alapigéül választva a 45. zsoltár 7. és 8. versét: „A Te trónusod Istentől örökké fennmarad, mert az igazság jogara kormányod jogara. Szereted az erényt, gyűlölsz a gonoszt, azért is kent fel Isten a Te Istened az öröm olajával társaid közül.“ A szónoklatot Popper M. kántor szép imája előzte meg és követé. — Marosvásárhelyt az orth. izr. templomban Mandelbaum Áron, a hitközség általánosan kedvelt rabbija mondott a magyar király 58-ik születésnapján tartalmas beszédet, a haza és a fejedelem iránti szeretetre buzdítva hivatkozva, majd áldást kérve reájuk. — Temesvárott a gyárvárosi izr. hitközség templomában Grünhut Lázár, gyárközségi lelkész a hely és alkalomnak egyaránt megfelelő hatásos magyar beszédet intézett hivatkozva. Grünhut rabbi Temesvárra jöttekor több nehézséggel küzdött a magyar nyelv dolgában. annál kellemesebben hatott most a magyar szó ajkairól, melyet szorgalom és kitartással sajátított el.

— **Trefort Ágoston**, a megboldogult vallás- és közoktatásügyi miniszter halála fölött a zsidók közt is nagy a fájdalom. A magyar zsidóság egybeforr és együtt érez a nemzettel, és mi a nemzetnek gyász, fáj az ő neki is. Több zsidó hitközség táviratilag fejezte ki részvétét a nagy halott családjának. A temetésnél megjelentek az izr. országos iroda és az országos rabbiképző intézet bizottsága, elnöke, Schweiger Márton vezetése alatt, az orthodox közvetítő-bizottság Reich Ignác elnökkel élén, az orsz. izr. tanítóképezdét Lederer Ábrahám tanár képviselte. Mint bennünket értesítenek, az elhalt nagy hazafiért több zsidó imaházban gyászisteniszteletet rendeznek.

— **Trefort Ágoston utóda.** Mint biztos forrásból értesülünk, az elhalálozott vallás- és közoktatásügyi miniszter helye már a legközelebbi napokban (még e hó vége előtt) be fog tölteni.

— **A pesti orth. hitközség** ujonnan megválasztott rabbijához f. hó. 26-án Dr. Schächter Jakab, hitk. alelnök, Ehrenfeld Jakab és Rosenbaum Mór-ból álló küldöttséget meneszt Ungvárra, hogy a választási jegyzőkönyvet és a felvételi diszlevelet neki átadja és határozott válaszát vegye: elfogadja-e a pesti orthodox hitközség rabbinusi székét, vagy sem.

— **Simor hercegprimást** az esztergomi zsidó hitközség küldöttségileg hívta meg új zsinagógájának augusztus 21-iki fölszentelésére. A bíboros érsek leereszkedőleg fogadta a küldöttséget és ajánlotta az esztergomi zsidóságnak, hogy őrizze és ápolja a vallásos szellemet. Azután kifejezvéen azon kívánságát, hogy az új zsinagóga a réginél tovább álljon fenn, háromszáz forintot adott át a hitközség céljaira.

— **Gelsei Guttmann Izidor** Nagy-Kanizsáról Ő felsége, a spanyol regenskirályné a barcelonai világkiállítás alkalmából szerzett érdemei elismeréséül a kath. Izabella-rend lovagkeresztjét adományozta.

— **Diszes esküvő** volt f. hó 21-én Mátészalkán, az ottani zsidó templomban. Ugyanis enapon vezette oltár elé a mátészalkai hitközség derék elnökének, szalkai Schwarz Jakabnak leányát, Irént, Bárány Henrik kassai termény-nagykereskedő a közletről és távolról egybegyűlt szép számú rokonság, barátok és tisztelők jelenlétében. Annyi fényes tolettet és nagyuri fogatot és oly nagy pompával végbe ment lakodalmat eddigelé még nem látott Mátészalka, sem környéke. Az ifju párt a hitközség fiatal rabbija Grünbaum Menáse eskette össze érzéssel telt szép szavak kíséretében. Esküvő után a menyasszony szülei dus lakomát adtak, melyen az első felköszöntőt a kis Szalkay Pista mondotta, utána dr. Rodicski. cs. k. asztalnok, Rába főszolgabíró, dr. Szalkay Sándor, dr. Steinberger stb. szólotak. Több mint 200 sürgöny érkezett az új pár és örömszülők üdvözlésére. A virradtig tartott mulatozás közben Szalkai Schwarz Jakabné indítvá-

nyára gyűjtést indított a vendégsereg, mely 500 frtot jövedelmezett a szalkai izr. nőegyletnek, a nemes szívű urnó férje pedig két szép csillárral ajándékozta meg a templomot.

— **A felvilágosodott Bácska.** Moholy bács megyei községből, melynek nem kevesebb mint 8000 főnyi lakosa van — érdekes hirt jelent levelezőnk. Ugyanis bíróválasztás volt a nevezett községben s a győztes nagy többséggel Offner Lipót derék hitsorsosunk lett.

— **A nyitrai izr. hitközség** elnökévé dr. Pereszlényi Henrik választatott meg a napokban. Egyhangú megválasztása bizonyosága annak, hogy eddigi működésével, mint alelnök, községe sziveit már megnyerte volt.

— **Dr. Bárány József**, a debreczeni zsidó-hitközség volt hitszónoka, f. é. augusztus 18-án a templomban meglehangú beszédben bucsuzott el hitközségétől. (Dr. Bárányt tudvalevő a pesti zsidó hitközség tanfelügyelőjéül választotta meg.) A hitközség képviselőtestülete ugyanaznap d. u. 3 órakor Dr. Scheer Benő hitközségi elnök vezetése élén tisztelgett a kedvelt hitszónok lakásán. Dr. Scheer a hitközség nevében Dr. Bárány eltávozására feletti legmélyebb sajnálkozásának kifejezést adván, és a hitközség legélenkebb és legőszintébb érzelmeit nyilvánítván, gyönyörű beszéd kíséretében átnyújtotta a hitszónoknak a hitközség emlékjándokát: egy remek, gazdagművű ezüst serleget, kellemes visszaemlékezés jeléül. Mire a hitszónok meghatva mondott köszönetet az iránta tanusított ragaszkodás és tiszteletért; kiemelvén azt, hogy mindig kellemesen fog visszaemlékezni azon községre, a hol pályáját megkezdette, és a hol őt törekvéseinek elérésében oly meleg rokonszenvvel támogatták. — A hitszónok ur e hó 21-én d. e. 9 órakor Debreczenből véglegesen eltávozván, az előjáróság tőle a vaspálya udvarán a legmelegebben elbucsuzott.

— **Haláleset** Lapunk szerkesztőjét súlyos csapás érte. Testvére Weinstein Dávid Debreczenből a férfikor javában 2 heti kínos betegség után e hó 20-án meghalt. Az elhunyt ritka becsületessége, munkássága és szeretetreméltó modora által nagy kedveltségnek örvendett, mi kifejezésre jutott temetése alkalmából is, a hol Bärenfeld, a debreczeni főrabbi és lapunk szerkesztője mondottak gyászbeszédet és melyen fölötté nagy közönség vett részt. Az elhalálozott, ki erőteljes férfiú volt és ki beteg özvegyet és 4 árvát hagyott maga után, a Debreczenben járványos vérhasba esett, melyből kigyógyítani — fájdalom! — a leggondosabb orvosi kezelésnek sem sikerült.

— **A temesvári chevra kadisa** 1887. évi jelentése szerint az egyület vagyona a múlt év végén 6343 frt 20 kr. volt, amely szám kedvező jelenségre mutat az egyesület életében. Folyó év február hó 19-én ülte meg a chevra fennállásának 17. évfordulóját. A jelenlegi tisztikar a következő: Deutsch Bernát elnök, Kacsér Ignác alelnök, Weisz Ignác és Krausz József előjárók, Feld Mór pénztáros, dr. Michael Károly ellenőr és Goldmann Adolf titkár.

— **Az Eötvös-alap 100 frtos ösztöndíját**, melyre az idén 56 tanító gyermeke pályázott, **Wirtschafter Mór**, III. évi orvostanhallgató, **Wirtschafter Bernát**, dunaszerdahelyi tanító széptehetségű fia nyerte el. Érdekes a fölemlítésre, hogy a bizottságnak, mely az ösztöndíjat adományozta, csupán egy zsidó tagja van, **Wirtschafter Móron** kívül **Nádai Gyula** III. é. bölcsészethallgató részesült egy 50 frtos ösztöndíjba.

— **A Lewin-féle hagyatékából** Londonban különféle jétékony intézetek részére — mint a nemes hagyományozó unokaöcscse és végrendelete végrehajtója közzéteszi — 24.000 font sterling, közel **260,000** frt esik.

— **A pisai egyetemen** 30 jelölt közül **Lubini Simon** lovagot választották meg az anatomia tanárává. **Lubini** benső barátja **Moleschot**, a nápolyi egyetem nagyhirű tanárának. A pisai egyetemen most már 9 zsidófelekezeti tanár működik: **Lubini**, **Cucona**, **Supino**, **Sadun**, **Bombrose**, **Linzi**, **Mortara** és **De Benedetti**.

— **A mesék országában** történt meg az az eset, hogy a tündér királyfi nászutra indulván, mindenféle csak extra vonaton vitette magát, s a mi még nagyobb feltűnést keltő fényűzés volt, szerelmetes párját, egy másik külön vonaton utaztatta, mely az övét öt percnyi távolságra követte. Ez a mese jutott eszünkbe midőn az „Egyenlőség“ mult számában a nagykárolyi fiúiskola értesítőjét ismertetvén, azt a kérdést vetettük föl, hogy: hát a leányok? — feleletül egy másik értesítőt kaptunk, mely a nagykárolyi leányiskoláról szól. Hát bizony ez fényűzés a jó károlyiaktól, de jele annak, hogy birják is, akarják is, a mi nagyon irigylendő és dicsérendő egy dolog, kivált mikor tanügyi téren üzik a luxust. És hozzá a leányiskola bár rövid értesítője nem kevésbé ügyes a fiukénál. A füzet elején **Riesenbach Mór** értekezése olvasható „régí és új zsidóiskolák s azok tanulói“ czimen, mely pendantja a fiúiskolai értesítő első cikkének. **Riesenbach Mór** mellett **Liszer Fanni**, **Blum Bella** és **Liszer Jakab** tanítottak az intézetben 93 növendéket. Megjegyzendő, hogy a mult évi tüzvész a leányiskolát is megsemmisítette; így épült a mai szép és tágas iskola, melynek butorzatát és tanzsereit a közoktatásügyi miniszter és a hitközség szereztek be.

— **Az osztrák antiszemiták** egyik vezetőjüket veszték el a napokban **Rasits Szaniszló** reichsrathi képviselő öngyilkossága folytán. A nevezett ugyanis az utolsó választások alkalmával egy kortessel czivakodásba elegyedett és ezt súlyosan megsebesíté. Az osztrák képviselőház most fel akarta függeszteni **Rasits** immunitását, a ki azonban a súlyos testi sértés miatt reá szabandó büntetés elől a halálban keresett menekülést.

— **A berlini munkaspárt** legutóbbi nagygyűlése határozatilag kimondá, hogy a munkás nép megvetéssel tekint a zsidóüldözőkre, akik nagyon csalód-

nak, ha azt hiszik, hogy szennyes működésüknél a tisztességes munkások segédkezni fognak. Mert a munkások mindenki számára megkövetelik a lelkiismereti szabadságot, akit csak Isten saját képására teremtett.

— **Bulgária új főrabbi**a, dr. **Dankovitz** miatt haragos cikket ír a »Garasdanin«, az orosz félhivatalos. »Nem elég — ugymond — hogy osztrák ember ül Bulgária trónján, aki Bulgária népét jóltevői ellen izgatja, most már osztrák rabbinust is vittek a zsidók az ország fővárosába, aki hivei és hitsorsosai körében bizonyára Ausztria-Magyarország számára igyekszik hangulatot kelteni Oroszország ellen.

— **A perzsa sah** tolerantiale edictum-ot bocsátott ki nemrégiben. Indító ok gyanánt azt hozzák fel, hogy igen sok polgár, kik vallásuk miatt üldöztetéseknek voltak kitéve, idegen hatalmak követségeinek védelme alá menekült, ami állampolitika szempontból nem lehet a legörvendetesebb a perzsa uralkodóra. Londoni lapok távirata szerint a teherani angol nagykövet, **Sir Henry Drummond Wolf** kormánya nevében megelégedését fejezte ki a sah kormánya előtt a türelmi rendelet kibocsájtásáért.

— **A ritualis vágás** czélszerűsége mellett nyilatkozik az »Archives Suisses« czimű folyóirat utóbbi számában dr. **Guillebeau Albert**, hírneves tanár, az állatok megölésének legjobb módjairól értekezve. Épen kapóra jön az elismert tudós műve, mert a német állatvédők feltűzelve eddigi balsikereik által, ismét megkezdték a heczzet a saktolás ellen, mikor pedig elsőrangú tudósok és orvosok mondtak a zsidók tradíciója javára kedvező véleményt.

— **Jeruzsálem környéke** napról-napra drágul. Ma hatszor akkora ára van a földnek mint néhány év előtt. Oka e drágulásnak a nagy bevándorlás, a vallásos és jótékony intézetek gyarapodása és az általános kedv, a városon kívül lakhatni. A kormány rendeletet adott ki a Montefiore telken épített házak lerombolására, mivel az építkezések jogtalanul történtek. Sikerült azonban e rendelet foganatosításának elhalasztását kivinni, a mikorra remélhető, hogy Montefiore Mózes örököse a telket az apró házak tulajdonosainak fogja ajándékozni, mivel különben azok leromboltatnának.

— **A gráci zsidó templom** építésére rendezett sorsjáték a hitközség részére 56,810 frt 22 kr. bevételt eredményezett.

— **Sir Francis Montefiore** esküvője **Guttman** Márienne kisasszonnyal, **Guttman** Vilmos lovag, nagybirtokos leányával ez utóbbinak badeni villájában ment végbe, a honnan az ifju pár, melyet, mint olvasóink tudni fogják, igaz szerelem köt együvé, még aznap nászutra indult Párisba.

— **Zadok-Kahn** párisi főrabbi franczia nyelven írt műve, „a rabszolgaságról a bibliában és a talmudban“, a szerző engedélyével **Singer I.** fordí-

tásában németül is megjelent és Brandeis, prágai könyvkiadónál kapható.

— **A marokkói szultán** két fítestvére nemrégiben meglátogatta a Fezi alliance-iskolát és megelégedésüknek adtak kifejezést az ott tapasztalt kitünő előmenetel fölött. E látogatás nemcsak az intézet, hanem egyuttal a zsidó hitközség tekintélyét is jelentékenyen emelte az ottani fanatikus nemzsidó lakosság körében.

Az alexandriai arab-zsidó hitközség főabbija, a 80 éves Pardó Mózes a múlt hó végén rövid betegség után elhunyt. Temetésén Osman Orphi pasa kormányzó is megjelent a legfőbb hatóságok élén, úgyszintén a keresztény pápáság. A Khedive szárnysegédét küldte. A gyászmenet élén az „Unione Operaia Umberto Primo“ katolikus egyesület zászlója lengett.

— **A Sinai hegyet** ismét megmászta egy európai kutató, Wilson Eduárd anglikán pap személyében, a kinek sikerült a hegy legtetéjére följutni, miután a hegy alján táborozó beduinok főnökének nagy összegű pénzt adományozott. A hegy csúcjáról — mint Wilson beszéli — teljesen átláthatni azt a sikot, melyen a zsidók a kinyilatkoztatás alkalmából táboroztak; könnyen elfér rajta több százezer ember. A hegy tövében görög barátok kolostora van; ezek egy sziklahalmazt mutogatnak az idegennek, a mely sziklahalmaz állítólag az arany borju összerombolásakor zuhant le menydörgésszerű robajjal.

— **Az angol zsidótérítőknél** nem nagy siker koronázta munkáját és pénzét a Jaffa és Jeruzsalem közötti Beth-Semes kolónia kerületén. E gyarmatot 5 év előtt oly célból alapították, hogy ott az orosz és román zsidó menekülőknek menedéket és ráadásul egy kis keresztvizet nyújtsanak. Eddig 125,000 frankot áldoztak már, de egyetlen egy zsidót sem tudtak megtéríteni. Az oda került földönfutók vagy tovább vándoroltak vagy vissza hazájukba.

— **A római pápa biborosainak** egyik albizottsága, az t. i., mely »De propaganda fide« van elnevezve, nagy munkára szánta el magát. Különösen nagy számban küld ugyanis legközelebb hittérítőket a keletre, hogy mesés vagyonával konkurrenciát csináljon az angoloknak a zsidók megtérítésében; mert keleten tudvalevőleg nagy a zsidók nyomora, ilyenkor tagadhatatlan, hogy sokkal könnyebben szállja meg a nyomorgó hitetlent a szent lélek. Mindazonáltal remélhető, hogy a római missiót több pénz, de nem kevesebb kudarc fogja kísérni mint az anglikánok jámbor erőlködéseit.

— **Az olasz zsidókat** súlyos veszteség érte a Paduában elhalálozott jogtudós, Philippi Salamon tanár halálával. Az elhunyt számos évek óta tagja az olasz koronatanácsnak és már a közeljövőben főrendiházi taggá neveztetett volna ki, ha e magas kitüntetés elérésében a halál meg nem akadályozza. Az egész olasz sajtó, legelől a hivatalos „Riforma“ melegen emlékezik meg Philippi működéséről.

— **Franzensbadból** írják, hogy az ottani fürdővendégek között van Günz burg Horácz báró, orosz bankár és császári orosz titkos államtanácsos. Günzburg

báró és környezete a legvallásosabb életmódot tanúsítják és a fürdőhelyen is szorosán zsidóháztartást és konyhát vezetnek.

— **A turini királyi arzenál főigazgatójává** Aosta herczeg előterjesztése folytán Segre tábornok lón kinevezve. Segre piemonti tekintélyes zsidó család gyermeke; a kinevezéssel együtt kapta a „Corona d'Italia“ nagykeresztjét.

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történeti regény a negyedik századból.

Két részben.

19.

Írta: **Dr. Philippon Lajos.**

Fordította: **Háber Samu.**

— Első rész. —

S z e f f o r i s z.

Itt kezdődött az utálatos játék, melyet gonosz lelkében kifőzött. Először is, még mindig a legnehezebb önzetlenség álarcza alatt minden kigondolható előre is jónak hitt jótékony célra önkényes adományokat gyűjtött, iskolák és templomok felállítására, elszegényedett hitközségek számára és több efélékre. Mert a nagy tömeget hangzatos jelszavakkal fellelkesíteni és a képzetesebb embereket rendkívüli éles esze által elragadni jól tudta, és nem kis eredményt mutathatott fel és nagy pénzösszegeket halmozott össze. Azután minden köz és magán vitás-ügyben bírónak toltta fel magát és mihamarább megvesztegetés által hozzáférhetőnek bizonyult, jól tudván, hogy a vesztegetők a titkot ép úgy megőrzik, mint a megvesztegetett és hogy az egyszer már megszerzett jóhírnév rovására sokáig lehet vétkezni. Ahol nem volt huzavona, hol béke és egyetértés volt az ur, ott vizsgálatot indított a nyilvános intézetek ügyeiben és mindenütt vizsályt és pártoskodást hozott napirendre, melyeket a maga javára használt ki. Végre a patriarcha nevében pénzkövetelésekkel lépett fel, melyeket ritkán tagadtak meg tőle. Így ment ez helységről helysére, sík és vadon Ciliciában egyaránt egyre merészebb módon aknázták ki a hitközségeket és nyugtalanságot, széthuzást és szétdaraboltságot hagyott maga után mindenütt.

Természetesen a hitközségekben észretértek, az elégedetlenség és ellenkezés hangja általános lett és végre a patriarchához követeket menesztettek, akik kiküldöttének viselt dolgait egész valóságában feltárták előtte. Hillelt az mélyen megrendítette és aggodalomba ejtette; Józseftől megvonta a megbízást, és a hozzá írt levélben az elszörnyűködés hangjain szólt, melytől nem tudott szabadulni. József nyilvános guny tárgyává tette mestere és jóltevője levelét, és amennyire tőle telt, tovább üzte viselt dolgait, mivel helylyel-közzel mindig akadt egy-egy szemforgató, aki részén volt. A vele szemben való ellenkezésnek tehát tettelegességgé kellett elfajulnia; sok helyről elűzték, bántalmazták s midőn egy napon Tarzusz mellett a Kydnusz partján sétált és egy teljesen tönkretett család két fiával össze-

akadt, ezek megragadták és a kicsiny, vad folyóba vetették. József azt akarta, hogy ide lyukadjon ki a dolog, és átázott ruhában a tarzusi püspök palotájába sietett, előadandó, hogy már régen Krisztus tanainak elsajátításán fáradozik és hogy a zsidók ezért üldözték és bántak vele rosszul. Mint martir akart a kereszt hívévé szegődni. A püspök örömmel fogadta, saját lakásában szállásolta el, hogy a keresztény hit tanáival megismertesse és legszigorubb büntetésekkel fenyegetőző rendeletet bocsájtott ki arra az esetre, ha pártfogoltját bármi módon veszélyeznék. A hallatlan és páratlan eset fölötté borzalomkiáltása csendült meg az ország minden hitközségében. De még rosszabbra fordult a dolog,

A vad Cilicia partján egy földnyelven terül el Korikus kikötő városa. E mögött meredek zeg-zugos hegy nyulik a magasba, melynek oldalából több patak fakad. A hegy közepén, annak ölébe, mély sziklahasadék nyulik, melybe több patak dől, hogy vad futásban omolják keresztül. A sziklafalak egyre remegnek a vizek erős esésétől, és hatalmas zuhogás tölti be az üreg belsejét, melybe a napvilág csak gyengén, néhány hasadékon át szűrődik. Ősidők óta a monda szent hírében ált a korikuszi sziklaüreg, melyben azelőtt pogány józsa székhelye volt. A képmutató József it vonult meg, hogy a vértanuság fényével a keresztény nép előtt a szentség látszatát is egyesítse, és ez üregben teljes egyedülletben töltött néhány hónapot, szinleg imádkozással és vezekléssel lévén elfoglalva. Amint megint elékerült, azt híresztelte, hogy Jézus saját képében ismét megjelent előtte és felszólította, hogy minden nép előtt ismerje el. Az összeverődött néphez először Korikus piacán beszélt, a legtulzottabb szinekkel festve előtte az üldözéseket, melynek ki volt téve, a csodás jelenségeket, melyeknek tanuja volt, úgy, hogy vad lelkesülés szállta meg a tömeget, mely nyomban a zsidók házainak esett, hogy megboszuljon új szentjükon ejtett minden sérelmet és meggyalázást, melyet volt hitsorsosaira kent, hogy ezzel a keresztet és megalapítóját illették volna.

A hitehagyott, amint a zsidók nevezték, mindenütt ilyen eljárást tanusítva, újra bejárta az országot, miközben a hitközségektől nagy összegeket csikart ki, ha nem akarták, hogy a népet ellenük tüzelje. Egyuttal Konstanczius császárhoz kimerítő iratot intézett, melyben sorsát a legkirívóbb szinekkel ecsetelte, és a kegyet is, mely őt elleneivel szemben védte és mindezt a vidék püspökeivel bizonyítottatta és megerősíttette.

A császár legkegyelmesebben válaszolt neki. Czézár Gallusznak, ki őt Ázsiában helyettesítette, melegen ajánlotta, és megengedte Józsefnek, hogy egy kegyet kérjen ki a maga számára. Ez nem kért mást, csak — teljhatalmat, hogy Galilea városaiban templomokat építhessen, bárha itt még nem is voltak keresztények. Megkapta és egyuttal Czézár jóindulatát is teljes mértékben, aki okos tanácsost látott

benne, hitbuzgalmát a zsidókkal szemben tevékenyen teendő. A hitehagyott József így hagyta el működése eddigi színhelyét, és Galluszt megelőzve, Tiberiaszba sietett.

Miriam most viszontlátta és Patrikának mindent elmondott, amit felőle tudott. De a tények senkit sem viseltek meg inkább, mint atyját. Hillel keserű szemrehányással illette nemeslelkűsége és tanítói buzgalma e tényét; be kellett látnia, hogy barátai figyelmeztetéseit, kik az eltévelyedetről és tényleges gondolkozásmódjáról elég gyakran adtak világos képet, nem vette számba; belátta, hogy nemcsak ítélőképességében, hanem nagy reményeiben is a legkeserűbben csalódott és legtehetségesebb tanítványát ott látta a legveszedelmesebb ellenségek sorában, sőt élükön, kik nem annyira személye, mint inkább népe és hite ellen küzdöttek. Számtalan éjjel hallották, amint ágyában sóhajtgatott és fohászodott és fennszóval vádolta magát mind ama baj részeseül, mely nyakukba szakadni készült. Annál jobban s mindenképen azon voltak most, hogy a rettenetes ember ittlétét rejteggessék előtte.

(Folytatása következik.)

Pályázat.

A nyiregyházi izr. 4 oszt. elemi iskolánál a jövő tanév kezdetével egy 3-ik — egyuttal vezetőtanító állása betöltendő.

Csak okleveles s legfeljebb 40 éves tanítók pályázhatnak, kik különösen a héber tantárgyak alapos tanítására, s a helybeli főgymnásiumba járó izr. növendékek hitoktatására képesítvők.

Évi fizetés **600** frt, sikeres próba év után véglegesítés — esetleg **700** frt fizetéssel.

A kellően felszerelt pályázati kérvények alólirotthoz folyó augusztus hó 31-ig beküldendők. Nyiregyházán, 1888. aug. 15.

Morgenstern Zsigmond,

a nyiregyházi izr. statusquo hitk. elnöke.

Landesmann Lipót

a nagym. miniszterium által engedélyezett

VI. oszt. polgári fiúiskolája Szabadkán.

A polg. isk. előkészít a kereskedelmi akadémia, középipartanoda, mintarajztanoda, valamint hadapród iskola számára; képesít állami hivatalokra, vasuti, kereskedelmi, ipari, biztosító- és pénzintézeteknél való alkalmaztatásra. Folytatólag átléphet a tanuló a gazdasági, erdészeti és állatorvosi középintézetekbe. Növendékek **mérsékelt díj** fejében **gondos vallás-erkölcsi nevelésben** és **ingyenes** pótoktatásban részesülnek **tisztességes ellátás** mellett. **Folytonos felügyelet.** Értesítő kívánatra bármikor.

A Franklin-társulat kiadásában

megjelent s minden könyvkereskedésben kapható:

Czukási Fülöp és Schön József. Zsidó hittan a szentírás elbeszélései kapcsán az őshéber eredeti szöveg alapján a legjelesebb értelmezők és fordítások egybevetésével. Első könyv: A népiskola felső osztályai, illetve a polgári és középiskolák alsó oszt. számára. Második bővített és javított kiadás. Füzve 80 kr. Második könyv: A polg. és középisk. III. és IV. oszt. számára. Füzve 50 kr. Harmadik könyv: A polg. és középisk. IV. oszt. számára. Füzve 20 kr.

Kis biblia a zsidó ifjúság számára. Az őshéber eredeti szöveg nyomán. Két részben. I. rész kötve 40 kr., II. rész kötve 60 kr., egy vászonkötetbe kötve 1 frt 20 kr.

A zsidók története, különös tekintettel a magyar zsidók történetére. Füzve 1 frt 20 kr.

Führer Ignácz és Schön József. Módszeres nyelvtani példatár számos feladvánnyal. A népiskolák II. osztálya számára mondattani alapon. Kötve 20 kr., III. oszt. számára kötve 25 kr., IV. oszt. számára kötve 25 kr.

Hochmuth Abraham. Gotteserkenntnis und Gottesverehrung als Lehr- und Handbuch zum Religionsunterricht. 1 fl. 20 kr.

Isten-ismeret és Isten-tisztelet. A biblia s későbbi iratokon alapuló tan- és kézikönyv a vallás oktatására. Második kiadás 60 kr.

Mózesi hit- és erkölctan az elemi és felső népiskolák számára. Kivonat az „Istenismeret és istentisztelet” című vallástani könyvből, a szerző útmutatása és felügyelete mellett készítette Szép Lipót. Kötve 30 kr.

Klingenberg Jakab. Magyar nyelv- és irálytan. Helyesírás és irodalmi függelékekkel. A népiskola V. és VI., valamint a polgári iskola I. és II. osztálya számára. Harmadik javított kiadás. Kötve 50 kr.

Gyakorlati német nyelvtan kezdők számára. I. rész: Kemény kötésben 25 kr. II. rész: Kemény kötésben 50 kr.

Deutsches Sprachbuch. Ein Leitfaden zur praktischen und theoretischen Behandlung des einfachen Satzes, mit einer Beigabe von Orthographie und Stilübungen. Zweite verbesserte Auflage. I. Theil. Für die dritte Volksschulklasse. Geh. 30 kr. II. Theil. Für die oberen Volksschulklassen (4. 5.) Geh. 40 kr.

Kohányi Sámuel. Gyermekdalok Fröbel fejlesztő rendszeréhez. Kisdédóvodák, gyermekkertek, a népiskolák alsóbb osztályai és családi használatra. I. füzet. Füzve. 20 kr., II. füzet. Füzve 40 kr.

Löw Lipót, bibliai történet. Zsidó tanulók számára. Magyarra áttette Löw Tobiás. Hatodik kiadás. Kötve 50 kr.

Ziltz Mór. Hittan az izraelita népiskolák alsóbb osztályai számára. Nyolczadik javított kiadás. Kemény kötésben 30 kr.

Hittan az izraelita népiskolák felső osztályai számára. Harmadik kiadás. Kötve 40 kr.

Glaubenslehre für die unteren Klassen der isr. Volksschulen. Vierte verbesserte Auflage. Geb. 25 kr.

Glaubenslehre für die höheren Klassen der isr. Volksschulen. Dritte, vermehrte und verbesserte Auflage. Geb. 35. kr.

Hebräische Sprachlehre für isr. Volksschulen in zwei Kursen. Zweite Auflage. Geb. 40 kr.

FÜREDI IGNÁCZ

(képző-tanár Pesten, kerepesi-ut 6.)

következő könyveit ajánlja a t. tanító, iskolaigazgató és hitközségi előljáró uraknak szives behozatal végett:

a) iskolai könyvek:

Nyelvtani Példatár, 2 kötetke, kötve	20—35 kr.
Rendszeres Magyar nyelvtan, antibarbarussal, polgári iskolák és tanítóképzők használatára (3-ik kiadás)	60 kr.
Számtani Példatár, 5 kötetke, (5. kiadás) kötve	20—20 kr.
Hazai s ált. Földrajz, (13. kiadás, Dobr. és Franke) kötve	24 kr.
A Magyarok Története (17. kiadás, Dobr. és Franke)	24 kr.
Ugyanaz németül is (8. kiadás, Dobr. és Franke) kötve	24 kr.
A Természetrész elemei (5. és 6. kiadás) kötve	20—30 kr.
Kisebb és nagyobb Világtörténet jellemképekben	40—70 kr.
Ugyanaz németül is (Laufer V.)	50 kr.
Első oktatás a francia nyelvben, kifejtéssel; kötve	30 kr.
Prakt. franczósische Sprachlehre, gbden	30 kr.
Prakt. ungar, Sprachlehre (2. Aufl.)	36 kr.
Mózes I., II., III. könyve: (Singer és Wolfner) kötve	40—40 kr.
Luchósz Happ'ólim nyelvtani jegyzetekkel, füzve	20 kr.

b) más-nemű könyvek:

Emil, vagy a nevelésről. Irta Rousseau J. J. Francziából fordította Führer I.	2.40 kr.
Uj magyartalanságok betürendben	40 kr.
Első magyar Machzór מחזור két köt.	2.— kr.
Magyar-német és német-magyar szótár, két kötetben (sajtó alatt)	50—50 kr.
„ Mózesi ” és az Aranykereső, elbeszélések Hoffmann F.-től	50—50 kr.

➡ Nagyobb megrendeléseknél 10—20%^o **rabatt.** ➡

Szerzőnél megrendelhető

s azonnal megküldetik:

Vázlatok és tanulmányok az irodalom, élet és nevelés köréből.

Tartalom:

Az emberiség problémái a költészet tükrében. — A regény és annak viszonyai a társadalomhoz. — A népszimű. Szigligeti Ede emlékére. — A szabadság és a költészet, különös tekintettel Petőfi szabadságköltészetére. — Arany János Toldija. I. rész. — Goethe Hermann és Dorotheája. — A kisdédónevelésről. — Az iskolai takarékpénztárakról. — A nőnevelésről. — A szellemi koraérettség. — Az izlésről. — Lessing. Írói élet- és jellemrajz.

8-rét 304 oldal. — Ára 2 frt.

Tanítóknak a pénz előleges beküldése mellett a művet 1 frt 50 kr-ért küldöm meg. Gyűjtőknek 8 példányra egy 9-iket ingyen adok.

Nagy-Kanizsa.

Hoffmann Mór.